

theologisch elftal

Smalbrugge

De Korte - Hoogenkamp - Van Es - Kalsky

Leegte - Van Vlastuin - Klapheck

Tollefsen - Oosterhuis - Borgman

Dit jaar vallen Pesach en Pasen samen. Hoe verbinden rabbijn Elisa Klapheck en Manuela Kalsky deze feestdagen met de actualiteit? En Joodse en een christelijke visie op de uittocht uit de kredietcrisis.

De onverwachte wending

Manuela Kalsky, directeur Dominicaans studiecentrum en hoofdredacteur van de website Nieuwrij.nl.

Elisa Klapheck, rabbijn in Amsterdam en in Frankfurt.

Wim Stigterland

Een wending tijdens Joden nach in de Pasen tijd verhalen te houden. Christenen zagen hen als de moordenaars van Jesus Christus. Al dat jodenisme en christendom dezelfde verhalen van slachting en profeten, ze stonden tegenover elkaar.

Rabbijn Elisa Klapheck heeft daar een andere kijk op. „Het moderne jodenisme en het christendom zijn beide voortgekomen uit de Joodse gemeenschap, ten tijde van het Romeinse Rijk. In die tijd ontstonden er nieuwe religieuze bewegingen. Een ervan is het christendom. De andere is het jodenisme van de Talmud, de joodse literatuur.”

Een van de verhalen van de Midras, onderdeel van de Talmud, gaat over een mislukte uittocht uit

van God. Net als de mannen van Efraïm.”

Ook in het christelijke Paasverhaal gaat het om een uittocht, meent Manuela Kalsky, directeur van het Dominicaans Studiecentrum en hoofdredacteur van de website Nieuwrij.nl. „De uittocht uit de dood naar het leven.” Zij kan zich goed voorstellen dat het Paasverhaal, dat over de kruisiging van Jesus Christus en zijn opstanding uit de dood verhaalt, voor de moderne mens iets vreemds heeft. „Het is een gewelddadig verhaal over angst en dood, met als plot een voor ons moeilijk te begrijpen wending: de vermoorde staat op uit de dood. Voor mij is aan dit verhaal belangrijk dat het onrecht, de beul, niet het laatste woord krijgt. Daar waar alles al uitzichtloos leek, is er toch hoop. Het verhaal van Jesus en zijn vrienden gaat door. Hier ligt

Pasen biedt een uittocht uit de kredietcrisis

voor mij de boodschap van Pasen: Sta

we daaruit komen, of wanneer. Er is altijd de kans dat er iets onverwachts gebeurt en er op een heel andere manier een einde aan de crisis komt dan we nu menen te kunnen berekenen.

Om Egypte te kunnen overwinnen moesten de Israëlieten zich in de woestijn eerst ervan losmaken, zich bevrijden van het oude denken. Want in hun harten waren ze nog steeds slaven. Pas door die ontbinding kwam er iets nieuws.”

Met dat inzicht kijkt Elisa Klapheck naar de huidige crisis. „We zijn bezig de problemen door het falen van banken en bewinden op te lossen door megabanken op te richten en megastatenbonden, een soort modern Egypte, een modern Romeins Rijk. Maar we kunnen niet met oude methoden problemen van de oude orde oplossen. Er is ruimte nodig voor iets nieuws, iets waarvan we niet weten wat het is. We moeten niet fatalistisch afwachten, en blijven proberen, maar ook openstaan voor de onverwachte wending.”

Pesach is voor Elisa Klapheck een bevrijdingsverhaal. Waarvan moeten we bevrijd worden? „We zitten gevangen in de oude orde, wij zijn zelf de farao, de onderdrukkende heerser uit het verhaal van de uittocht. We hebben niet alleen de rol van slachtoffer, maar we hebben ook op onze eigen manier aan het oude systeem meegedaan. Ook dat lees je in het verhaal van de uittocht.”

„Op een simpele, legende-achtige manier vertelt het verhaal van de uittocht dat dat niet gaat met geld. De oplossing is het geheel andere, de onverwachte wending. Het verhaal ver-